

Úkol č. 11.1 (Iontová síla, Debye-Hückelův zákon)

Při jakých koncentracích vodných roztoků KCl, CuCl₂ a K₃[Fe(CN)₆] se iontová síla rovná 1 mol kg⁻¹?

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k c_i z_i^2$$

Vzorový výpočet pro KCl:

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k c_i z_i^2 \Rightarrow 2 \cdot 1 = c_{K^+} 1^2 + c_{Cl^-} (-1)^2 \dots c_{KCl} = \mathbf{1 M}$$

Řešení: [1M-KCl, 1/3M-CuCl₂, 1/6M- K₃[Fe(CN)₆]

Úkol č. 11.2

Pro vodný roztok síranu hlinitého o molalitě 0.2 mol kg⁻¹ vypočítejte iontovou sílu, střední molalitu a střední aktivitu. $\gamma_{\pm} (\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3) = 0.0225$

Řešení:

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k b_i z_i^2 = \frac{1}{2} (2 \cdot 0.2 \cdot 3^2 + 3 \cdot 0.2 \cdot (-2)^2) = \mathbf{3 \text{ mol kg}^{-1}}$$

střední molalita

$$m_{\pm} = \sqrt{\rho_K + \rho_A} \sqrt{m_K^{\rho_K} m_A^{\rho_A}} \Rightarrow m_{\pm} = \sqrt{\rho_K + \rho_A} \sqrt{(\rho_K m_S)^{\rho_K} (\rho_A m_S)^{\rho_A}}$$

Dodatek 8: Odvození vztahu pro střední molalitu

Příklad 72 Je dán vodný roztok La₂(SO₄)₃ o molalitě $m(\text{La}_2(\text{SO}_4)_3) = 0.01 \text{ mol.kg}^{-1}$ a vodný roztok BaSO₄ o molalitě $m(\text{BaSO}_4) = 0.005 \text{ mol.kg}^{-1}$. Vypočítejte a) střední molalitu ($m_{\pm}$) La₂(SO₄)₃ a BaSO₄ v jejich vodných roztocích, b) střední aktivitu ($a_{\pm}$) La₂(SO₄)₃ v jeho vodném roztoku, je-li jeho střední aktivitní koeficient při teplotě 25 °C $\gamma_{\pm} = 0.571$, c) střední molalitu ($m_{\pm}$) La₂(SO₄)₃ a BaSO₄ ve společném vodném roztoku.

a) La₂(SO₄)₃ $m_{\pm} = \sqrt{\rho_K + \rho_A} \sqrt{(\rho_K m_S)^{\rho_K} (\rho_A m_S)^{\rho_A}} = \sqrt{2+3} \sqrt{(2 \cdot 0,01)^2 (3 \cdot 0,01)^3} = 0,0255 \text{ mol.kg}^{-1}$

BaSO₄ $m_{\pm} = \sqrt{\rho_K + \rho_A} \sqrt{(\rho_K m_S)^{\rho_K} (\rho_A m_S)^{\rho_A}} = \sqrt{1+1} \sqrt{(1 \cdot 0,005)^1 (1 \cdot 0,005)^1} = 0,005 \text{ mol.kg}^{-1}$

b) $a_{\pm} = m_{\pm} \cdot \gamma_{\pm} = 2,55 \cdot 10^{-2} \cdot 0,571 = 1,46 \cdot 10^{-2} \text{ mol.kg}^{-1}$

Pozn.: $m = b$ (molalita) [mol kg⁻¹]

Náš případ: $b_{\pm} = \sqrt[5]{(3 \cdot 0.2)^3 (2 \cdot 0.2)^2} = \mathbf{0.5102 \text{ mol kg}^{-1}}$

$$a_{\pm} = \gamma_{\pm} b_{\pm} = \mathbf{0.01148 \text{ mol kg}^{-1}}$$

Úkol č. 11.3

Jaký je střední aktivitní koeficient $10^{-4} \text{ mol dm}^{-3}$ roztoku NaBr při 25°C za předpokladu platnosti limitního Debyeova-Hückelova zákona:

- ve vodě
- v roztoku KCl o koncentraci 0.01 mol dm^{-3}
- jak koncentrovaný roztok síranu draselného musí být, aby byl aktivitní koeficient bromidu sodného v tomto roztoku stejný jako v případě za b)

Řešení:

- a) Iontová síla pro NaBr: $c(\text{NaBr}) = c(\text{Na}^+) = c(\text{Br}^-) = 0.0001 \text{ M}$

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k c_i z_i^2 \Rightarrow I = \frac{1}{2} (c_{\text{Na}^+} 1^2 + c_{\text{Br}^-} (-1)^2) \dots I = 10^{-4} \text{ M}$$

Debye-Hückelův limitní zákon a výpočet $\gamma_{\pm}$:

$$\log \gamma_{\pm} = -A |z_+ z_-| \sqrt{I} \dots A = 0.509 \text{ při } 25^\circ\text{C} \text{ a pro vodné roztoky}$$

$$\gamma_{\pm} = 10^{-A |z_+ z_-| \sqrt{I}} = \mathbf{0,988}$$

- b) $I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k c_i z_i^2 \Rightarrow I = \frac{1}{2} (c_{\text{Na}^+} 1^2 + c_{\text{Br}^-} (-1)^2 + c_{\text{K}^+} 1^2 + c_{\text{Cl}^-} (-1)^2) \dots I = 0.0101 \text{ M}$

$$\gamma_{\pm} = 10^{-A |z_+ z_-| \sqrt{I}} = \mathbf{0,889}$$

- c) $\log \gamma_{\pm} = -A |z_+ z_-| \sqrt{I} \dots \sqrt{I} = \frac{\log \gamma_{\pm}}{-A} = 0.1004 \dots \text{umocnit na druhou} \dots I = 0.0101$

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k c_i z_i^2 \Rightarrow I = \frac{1}{2} (c_{\text{Na}^+} 1^2 + c_{\text{Br}^-} (-1)^2 + 2c_{\text{K}_2\text{SO}_4} 1^2 + c_{\text{K}_2\text{SO}_4} (-2)^2)$$

$$c_{\text{K}_2\text{SO}_4} = \mathbf{3.33 \cdot 10^{-3} \text{ M}}$$

[0.988, 0.889, $3.33 \cdot 10^{-3} \text{ M}$]

Úkol č. 11.4 (Články, Nernstova rovnice)

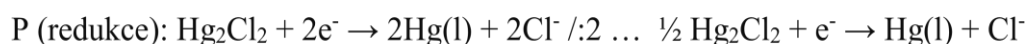
Určete standardní redukční potenciál elektrody Cd^{2+}/Cd při teplotě 25°C . Elektromotorické napětí článku

má při teplotě 25°C hodnotu 0.8386 V (EMN nebo E_{cell}), standardní redukční potenciál kalomelové elektrody je 0.268 V (E_{SCE}). Aktivitní koeficienty považujte za jednotkové.

Řešení:

Elektrodové děje:

L (oxidace): $\text{Cd(s)} + 2\text{e}^- \rightarrow \text{Cd}^{2+} /:2 \dots \frac{1}{2} \text{Cd(s)} + \text{e}^- \rightarrow \frac{1}{2} \text{Cd}^{2+}$

Reakční kvocient: $Q = \prod (a_i)^\nu = \frac{a_{\text{Cl}^-} a_{\text{Hg}}}{a_{\text{Hg}_2\text{Cl}_2}} \cdot \frac{a_{\text{Cd}^{2+}}^{\frac{1}{2}}}{a_{\text{Cd}}} = a_{\text{Cl}^-} \cdot a_{\text{Cd}^{2+}}^{\frac{1}{2}} \dots$ aktivity čistých látek v (s) fázi = 1

$$a_i = \gamma_i c_i \dots \gamma_i = 1 \dots a_i = c_i$$

$$E = E_{\text{Hg}_2\text{Cl}_2/\text{Hg}/\text{Cl}^-}^\circ - E_{\text{Cd}^{2+}/\text{Cd}}^\circ - \frac{RT}{F} \ln a_{\text{Cl}^-} a_{\text{Cd}^{2+}}^{1/2}$$

$$c_{\text{Cd}^{2+}} = c_{\text{CdSO}_4}$$

$$c_{\text{Cl}^-} = c_{\text{KCl}}$$

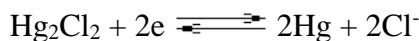
$$E_{\text{Cd}^{2+}/\text{Cd}}^\circ = -E - \frac{RT}{F} \ln \left(\frac{c_{\text{CdSO}_4}}{c^\circ} \right)^{1/2} + E_{\text{Hg}_2\text{Cl}_2/\text{Hg}/\text{Cl}^-}^\circ - \frac{RT}{F} \ln \frac{c_{\text{KCl}}}{c^\circ}$$

$$E_{\text{Cd}^{2+}/\text{Cd}}^\circ = -0,402 \text{ V}$$

Doplnění: kalomelová elektroda (rtuť pokrytá vrstvou Hg_2Cl_2 v roztoku KCl):

$\text{Hg}, \text{Hg}_2\text{Cl}_2 \mid \text{KCl}$

Na fázovém rozhraní se ustavuje rovnováha

Potenciál elektrody je určen aktivitou chloridových iontů v roztoku:

$$E = E_{\text{Hg}_2^{2+}/2\text{Hg}}^\circ + \frac{RT}{2F} \log a_{\text{Hg}_2^{2+}} = E_{\text{Hg}_2^{2+}/2\text{Hg}}^\circ + \frac{RT}{2F} \log \frac{K_s(\text{Hg}_2\text{Cl}_2)}{a_{\text{Cl}^-}^2} = E_{\text{Hg}_2\text{Cl}_2}^\circ - \frac{RT}{F} \log a_{\text{Cl}^-}$$

při 25 °C:

$$E = E^\circ(\text{Hg}_2\text{Cl}_2) - 0,059 \log a(\text{Cl}^-) = 0,268 - 0,059 \log a(\text{Cl}^-)$$

Úkol č. 11.5

Jaká je aktivita a koncentrace Ag^+ -iontů v galvanickém článku

$\text{Ag}^+ \mid \text{Ag} \parallel \text{Hg} \mid \text{Hg}_2\text{Cl}_2, \text{KCl}_{(\text{nas})}$,

vytvořeném stříbrnou a nasycenou kalomelovou elektrodou, je-li EMN článku 0.475 V (E_{cell})?

$$E_{\text{SCE}} = 0,241 \text{ V}; \gamma_{\text{Ag}^+} = 0,82; E_{\text{Ag}^+/\text{Ag}}^\circ = 0,799 \text{ V}$$

Řešení:

$$E_{\text{Ag}^+/\text{Ag}}^\circ = 0,799 \text{ V}$$

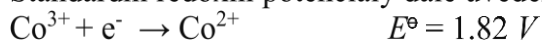
$$E_{\text{cell}} = 0,475 = E_+ - E_- = 0,799 + 0,0592 \log a_{\text{Ag}^+} - 0,241$$

$$\log a_{\text{Ag}^+} = -1,4020 \Rightarrow a_{\text{Ag}^+} = 0,0396 \text{ mol dm}^{-3}$$

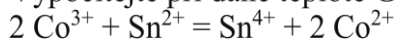
$$\text{Protože } a_i = \gamma_i \cdot c_i \Rightarrow [\text{Ag}^+] = 0,0483 \text{ mol dm}^{-3}$$

Úkol č. 11.6

Standardní redoxní potenciály dále uvedených redoxních systémů při 25 °C mají tyto hodnoty

Vypočítejte při dané teplotě Gibbsovu energii a rovnovážnou konstantu reakce

Řešení:

$$E^\ominus_{\text{cell}} = 1.82 - 0.15 = 1.67 \text{ V}$$

$$\Delta G^\ominus = -zFE^\ominus$$

$$K = e^{-\Delta G^\ominus/RT}$$

$$E^0 = E^\ominus_{\text{cell}} \text{ (pouze jiné značení)}$$

$$\Delta_r G^\ominus = -2 \cdot 96485 \cdot 1.67 = -322.259 \text{ kJ mol}^{-1}$$

$$K = 2.867 \cdot 10^{56}$$

Úkol č. 11.7

Vypočítejte termodynamické veličiny článku $\text{Cu} | \text{CuSO}_4 || \text{KNO}_3 \text{ (sat)} || \text{Ag}_2\text{SO}_4 | \text{Ag}$, jestliže teplotní gradient EMN článku je -0.0014 V K^{-1} a při 25 °C je $E_{\text{cell}} = 0.390 \text{ V}$.

Řešení: $\nu = 2$

$$-0.0014 = \frac{dE_{\text{cell}}^\ominus}{dT} = \frac{\Delta_r S^\ominus}{\nu F} \dots \Delta_r S^\ominus = -270 \text{ JK}^{-1} \text{ mol}^{-1}$$

$$\Delta G^\ominus = -zFE^\ominus$$

$$K = e^{-\Delta G^\ominus/RT}$$

$$\Delta_r G^\ominus = -2 \cdot 96485 \cdot 0.390 = -75.258 \text{ kJ mol}^{-1}$$

$$K = 1.530 \cdot 10^{13}$$

$$\Delta_r G^\ominus = \Delta_r H^\ominus - T\Delta_r S^\ominus$$

$$\Delta_r H^\ominus = -155.760 \text{ kJ mol}^{-1}$$